

Succéreformen RUT fyller 10 år

Tio år, tio miljarder, 30 000 anställda – en succé

Rut-avdraget infördes 2007 och har under de tio gångna åren förändrat svenskarnas förhållningssätt till konsumtion av hushållsnära tjänster. Från att ha föregåtts av en debatt om pigor och putsning av matsilver handlar berättelsen om rut-avdraget idag om en framgångsrik arbetsmarknadsreform som sedermera kom att bli en integrationsmotor.

För företagen i branschen har det varit en resa präglad av politisk osäkerhet. Stundom har det handlat om branschens vara eller icke vara, inte minst i samband med riksdagsvalen 2010 och 2014. Det har varit en resa präglad av entreprenörskap och mångfald, men också en resa av uppgång och nedgång under innevarande mandatperiod. Trots en väg fylld av hinder har rut-sektorn under de tio gångna åren fortsatt att växa för att 2017, på tioårsjubileet, för första gången komma att omsätta 10 miljarder kronor på ett år ¹.

Innan rut-avdraget infördes sysselsatte de få företag som erbjöd hemstädning tillsammans ett par hundra personer i Sverige. För 2017 räknar Almega med att rut-sektorn sysselsätter fler än 30 900 personer, varav minst 23 000 arbetar med just hemstädning. Därtill ökar antalet kunder avsevärt för varje år som går – 2017 var det drygt 890 000 svenskar som nyttjade skattereduktionen, en ökning med 23 procent.²

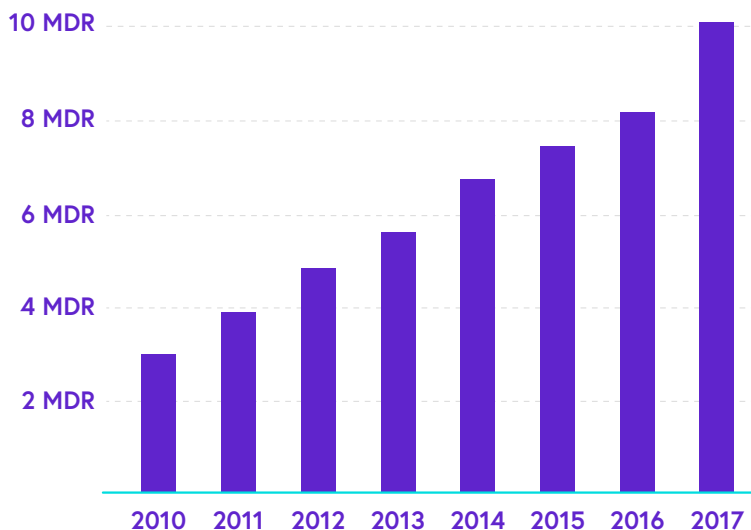
Rut-avdraget är helt enkelt en succé. Det vore dock ett misslag att nöja sig där, för rut-avdraget är även en lärdom om effekten av hög skatt på arbete i en ekonomi som domineras av tjänster, och en instruktion om hur sänkt skatt på arbete på bara några år kan tillgängliggöra hushållsnära tjänster för allmänheten och skapa tusentals jobb inom serviceintensiva branscher.

1. Branschomsättning beräknas 1,1(2*utbetalt rut-avdrag).

2. Skatteverket och Almegas beräkningar.

Branschomsättning, miljarder kronor

Källa: Skatteverket och Almegas beräkningar



År	Antal köpare
2010	319 942
2011	408 128
2012	483 100
2013	549 242
2014	615 923
2015	668 106
2016	727 277
2017	892 852

Rekordstark tillväxt

Inför halvering av rut-avdraget, den 1 januari 2016, varnade Almega att förändringen skulle komma att skada branschen. Regeringen å andra sidan hävdade att endast två procent av kunderna skulle påverkas av halveringen, och detta först mot slutet av året. Av regeringens resonemang att döma tor-des branschen ha fortsatt som den alltid hade gjort, för att sedan minska marginellt mot slutet av 2016, när två procent av köparna nyttjat sin halverade rut-pott om 25 000 kronor.

Men precis som Almega varnat, och som på 90-talet skedde i den danska förlagan till rut, kom en till synes liten förändring i avdraget att få stora effekter redan från dag ett. Trots att rut-potten precis nollställdes i samband med årsskiftet så kom denna förändring, som i teorin endast skulle påverka två procent av kunderna i slutet av året, att innebära det första stora trendbrottet i rut-avdragets historia. Som förklaring till den till synes irrationella utvecklingen menade Almega att de politiska signalerna om inskränkningar i avdraget fått stora konsekvenser för efterfrågan på tjänsterna.

Månader därefter skulle tongångarna kring rut-avdraget förändras. Från att ha handlat om pig-avdrag kom den tudelade arbetsmarknaden att tydliggöra kraven på fler jobb

med lägre utbildningskrav. Finansministern gjorde gällande att rut-avdraget är ett kostnadseffektivt sätt att skapa fler jobb samtidigt som regeringen och Alliansen gemensamt beslutade att utöka tjänsteinnehållet i rut.

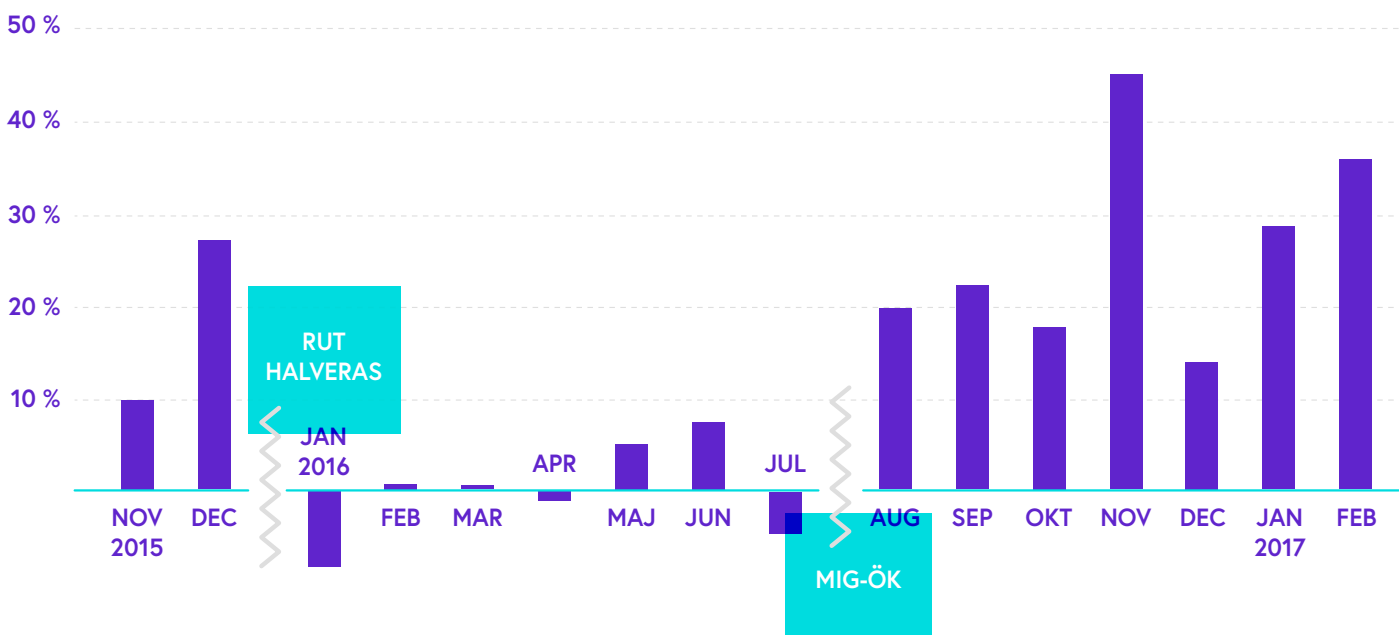
Bara åtta månader efter halveringen, den 1 augusti 2016, trädde den blocköverskridande Migrationsöverenskommelsen (MIG-ÖK) i kraft och rut-avdraget utökades med flytt- och IT-tjänster. Efter att rut-sektorn till följd av halveringen backat avsevärt kom den nu att istället skjuta i höjden.

I och med att Skatteverket endast redovisar utbetalt rut-avdrag som en klumpsumma, och inte hur fördelningen ser ut tjänster emellan, har det varit problematiskt att spekulera i vad tillväxten beror på. Rimligtvis borde utbetalningen av rut-avdrag öka med storleken av flyttbranschen, vilket skulle ge sken av en plötsligt stor tillväxt i hela rut-sektorn.

I och med att statistiken inte tillät närmare granskning månade Almega till försiktighet i tolkningen innan fördelningen av tjänster inom rut publicerats. Nya siffror som Almega tagit del av visar dock att den rationella förklaringen, att tillväxten primärt skulle bestå av flyttjänster, överskuggas av ett betydligt starkare tryck på traditionella rut-tjänster.

Tillväxt augusti 2015 till mars 2017

Källa: Skatteverket



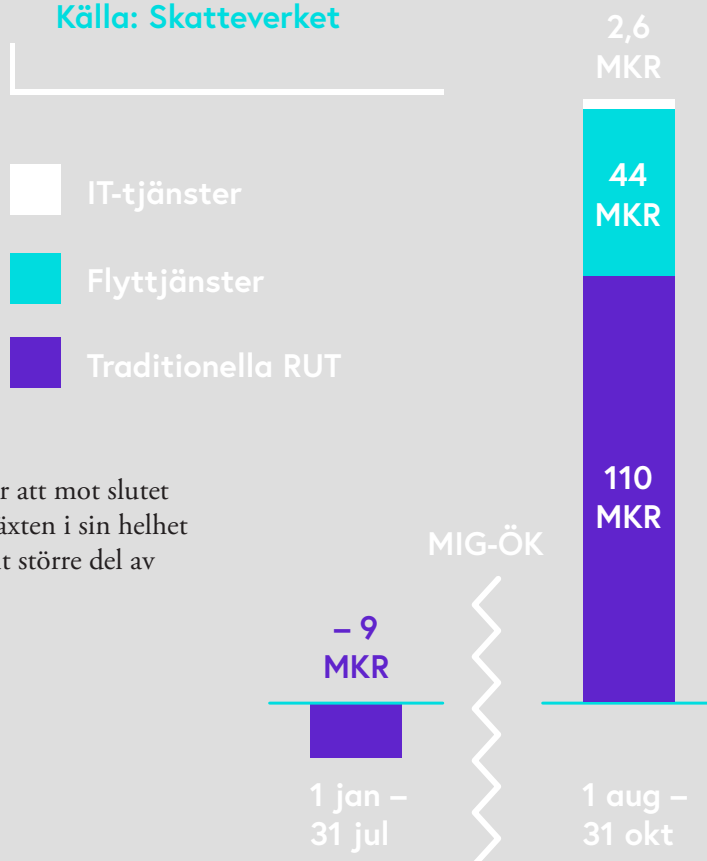
Fördelning mellan tjänster

Med facit i hand gällande den till synes stora tillväxten i rut efter MIG-ÖK kan vi på nytt konstatera att de politiska signalerna spelat en avgörande roll för rut-sektorns utveckling. Ny statistik från Skatteverket visar nämligen att den stora tillväxten under hösten 2016 och våren 2017 inte huvudsakligen låg i rut-avdragets nya tjänsteinnehåll.

De tre första månaderna med vidgat tjänsteinnehåll stod de traditionella rut-tjänsterna för hela 72 procent av tillväxten. Almegas bedömning är att politiska signaler om önskvärda arbetsmarknads- och integrationseffekter av rut-konsumtion kom att innebära rekordhöga tillväxtnivåer för de traditionella rut-tjänster som efter halveringen helt och hållet stannat av.

Tillväxt absoluta tal jan-jul & aug-okt 2016

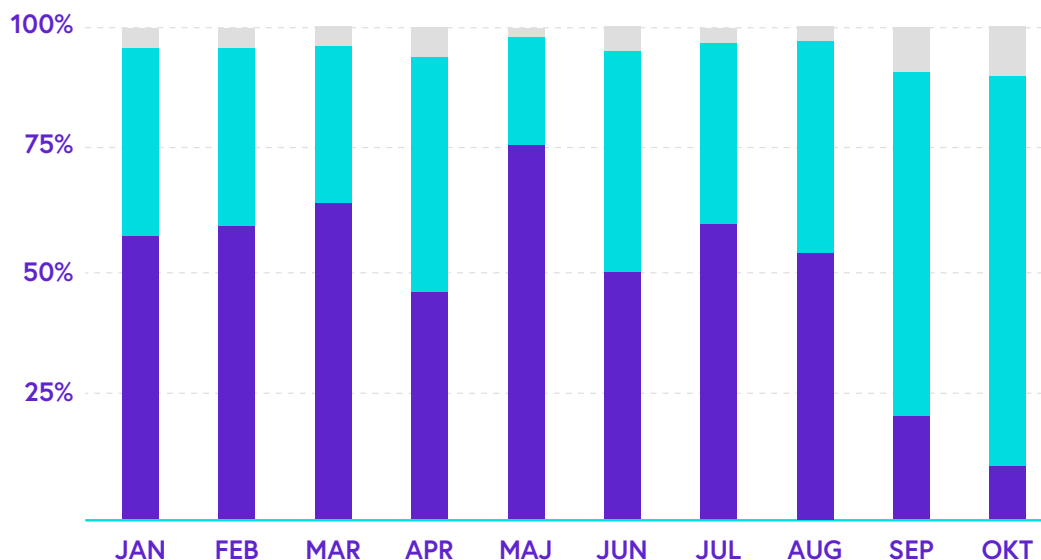
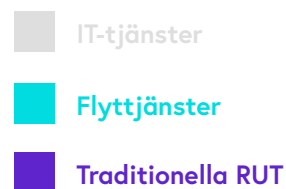
Källa: Skatteverket



Effekten har under 2017 hållit i sig, för att mot slutet av året avta. Det märks dels av att tillväxten i sin helhet börjat avta, dels av att flytt utgör en allt större del av tillväxten.

Tjänst som andel av tillväxt jan-okt 2017

Källa: Skatteverket, egna beräkningar



	Barnpassning	Flytt	IT	Omsorg	Snöskottning	Textil	Trädgård	Vitvaror	Städ
jan	1,1%	8,5%	0,9%	0,5%	0,6%	0,1%	12,3%	0%	75,9%
feb	1,4%	9,6%	1,1%	0,4%	0,5%	0,1%	5,8%	0,2%	80,8%
mar	1,4%	8,7%	1,0%	0,4%	0,6%	0,1%	7,2%	0,5%	80%
apr	1,2%	8,3%	1,0%	0,5%	0,7%	0,1%	11,6%	0,5%	75,6%
maj	1,3%	7,2%	0,8%	0,5%	0,6%	0,1%	13,1%	0,4%	76,1%
jun	0,9%	8,1%	0,9%	0,4%	0,4%	0,1%	15,5%	0,5%	72,8%
jul	0,9%	10,3%	0,6%	0,3%	0,3%	0,1%	16,1%	0,5%	70,7%
aug	0,7%	10,1%	0,8%	0,4%	0,1%	0,1%	17,7%	0,4%	69,4%
sept	0,8%	10,6%	1,3%	0,4%	0,1%	0,1%	19,1%	0,7%	66,9%
okt	0,8%	9,6%	1,2%	0,3%	0,1%	0,1%	18,9%	0,9%	68,1%
TOT	1,1%	9,1%	1,0%	0,4%	0,4%	0,1%	14,1%	0,5%	73,4%

Källa: Skatteverket

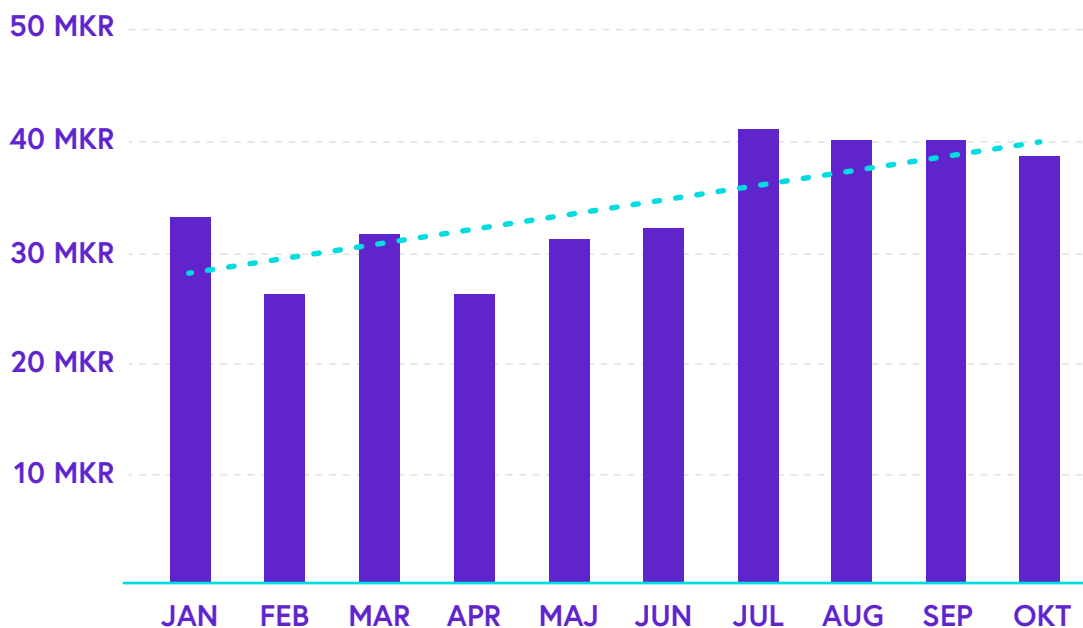
Flyttjänster på uppgång?

Vid första anblick verkar det som att efterfrågan på flytttjänster ökat sedan det inkluderades i rut-avdraget. I dialog med flera företag som erbjuder just flytttjänster bekräftas bilden. Viktigt att ha i åtanke med dessa siffror är dock att de är de första i sitt slag och att det finns möjliga förklaringar till utvecklingen. En tänkbar förklaring är säsongsvariationer, att färre flyttar under vinter och tidig vår än under sommar och höst. En annan tänkbar förklaring är att företagen under 2017 fortfarande anpassat verksamheten och datasystem efter den inrapporteringsmodell Skatteverket kräver för utbetalning av rut-avdrag. Den till synes ökande nivån indikerar måhända att vi är på väg mot normalläge snarare än att efterfrågan ökar.

Bortom dessa eventuella felkällor, och även om det är för tidigt att ge ett definitivt svar kring flyttjänsternas tillväxt, så finns det ändå tecken på att flytt, precis som hemstädning, tack vare skattereduktionen fått ett lyft som i sin tur kan innebära en stor sysselsättningsökning inom hushållsnära tjänster utan höga utbildningskrav.

Utbetalt rut för flytt-tjänster 2017

Källa: Skatteverket



Sysselsättningsprognos

Under 2017 ökade antalet sysselsatta inom rut-branscherna avsevärt. Den slutgiltiga sysselsättningsciffran baseras på helårsdata för rut-konsumtion och landar för 2017 på 30 927, en ökning med fler än 6 000 personer bara det senaste året.³

Av de 6 000 nya jobb som ryms inom rut-avdraget uppskattas 2 800 komma från flyttbranschen, medan drygt 300 härrör från de nya IT-tjänster.

År	Sysselsatta	Tidigare arbetslösa ⁴
2010	9 025	6 769
2011	11 736	8 802
2012	14 597	10 948
2013	16 951	12 713
2014	19 937	14 953
2015	22 515	16 886
2016	24 694	18 521
2017	30 927	23 195

3. Sysselsättningen beräknas utifrån branschomsättning och data från Almedias medlemsföretag.

4. En undersökning från Almedias och Demoskop 2010 visade att 75 procent av de sysselsatta inom rut-företag var arbetslösa eller uppsagda vid anställningstillfället. Senare visade Hemservicen enkäten (Almedias 2014) att siffran sannolikt är högre ändå. Här används 75 procent för att belysa andelen tidigare arbetslösa.

Almega firar 10 år med rut

Efter tio år med rut-avdraget är succén ett faktum. Trots många år av politisk turbulens i rut-frågan kom befolkningen, oavsett politisk hemvist, att snabbt att fatta tycke för avdraget. Skeptikerna ersattes av en samstämmig majoritet som förstår vilken nytta avdraget gör dels som arbetsmarknadsreform, dels som stöd i hundratusentals personers vardag.

När rut väl blev verklighet, år 2007, uppskattade Almega att avdraget i framtiden hade potential att omsätta drygt 5 miljarder årligen. Vi hade dock underskattat hushållens efterfrågan kraftigt, för bara tio år senare omsätter branschen 10 miljarder och sysselsätter fler än 30 000 personer – och utvecklingen ser ut att fortsätta i positiv riktning.

Kontakt

Gustav Wiel-Berggren
Näringspolitisk expert
070-654 46 52
gustav.wiel-berggren@almega.se

ALMEGA